

Ese de dóue ori in septemana
Joi-a si Duminec'a.

Pretiuu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
diometate de anu . . . 3 fl. v. a.
patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
diometate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20. sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuu publicatiuniloru se se anticipe.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Sinodulu eparchialu aradanu cu 41 voturi contra 2 a alesu de vicariu episcopescu si presedinte la consistoriulu aradanu pre parintele protopopu din Zernesci Ioanu Metianu.

Dela Sinodu.

Sinodulu eparchiei nóstre aradane si estu timpu a inceputu lucrarile sale in duminec'a Tomei, conformu prescrizeloru statutulu organieu. Dupa pracs'a si obiceiulu bisericeii orientale inceputulu s'a facutu cu celebrarea santei liturgii si chiamarea duchului santu, la cari a pontificatu Preasanti'a Sa Domnulu Episcopu diecesanu cu o asistintia numerósa de protopresbiteri si presbiteri.

Seversindu-se in biserica ceremoniele premergatórie, deputatii sinodali se adunara in sal'a cancelariei episcopesci, unde se tienu siedintiele sinodali. Numai decátu se esmisa o deputatiune de trei, ca se invite pre Preasanti'a Sa Dlu Episcopu a ocupá scaunulu presidialu la sinodu, carele intre aplause numeróse si strigari de „se traiésca” ocupa presiulu, si prin o cuventare alésa, sesiunea ordinaria a sinodulu eparchialu o dechiara de deschisa. Cuventarea Preasantie sale a fostu deodata si programulu maretiu, ce Episcopulu nostru constitutionalu si l'a defiptu intru realisarea mareloru si nobileloru intentiuni, ce le are facia cu eparchi'a si turm'a incredintiata archipastoriei Sale. In decursulu vorbirei adeseori a fostu intreruptu de aplausale membriloru sinodali, ér accentuandu pierderea mare ce a suferitu biserica nóstra prin mórtea marelui pastoriu Andreiu Siaguna — o jele nespusa si o intristare adenca petrunsa inimile celoru presenti, recugétandu la faptele maretie ale regeneratoriulu sinodalitati nóstre bisericesci.

Inca cu septemani si luni inainte se ivisera ingrigrile mari pentru sórtea viitória a fonduriloru bisericesci comune cu dieces'a Caransebesiulu. Astfelu indata la siedinti'a prima se hotari nainte de tóte caus'a fonduriloru se se desbata, ca una ce privesce interesele aloru dóue diecese, avendu sinodulu a comunicá decisulu seu si cu sinodulu dela Caransebesiu; totusi acésta cestiune abia la a cincea di fu resolvita de sinodu. Desbaterile asupr'a cestiunei au fostu de totu interesante.

Sinodulu de Caransebesiu dejá adoptase proiectulu de regulamentu lucratu in Timisiór'a de comisiunea sinodala ad hoc, precandu la noi se ivira trei pareri in privinti'a administratiunei; un'a ca: fondurile se se imparta intré ambele diecese, a dóua, ca acele se se administredie in comunu la Timisiór'a si a treia, ca totu in comunu se se administredie in sa la Aradu, si acésta érá parerea minoritati diu comisiunea ce a lucratu proiectulu de regulamentu, dar apoi in decursulu desbateriloru ce s'au tienu intr'o conferintia de trei óre, minoritatea acésta se uní cu ceia, cari pretindea impartirea fonduriloru, si asia desbaterile a decursu numai in dóue directiuni esential-

mente opuse. Impartirea fonduriloru, ori administratiunea loru comuna la Timisiór'a érá intrebarea, ce trebuia resolvita. Afora de disputele infocate din coferintia la cari au luat parte mai multi oratori, precum Vincentiu Babesiu, Lazaru Ionescu, Georgiu Pop'a, Ioanu P. Desseanu, Parteniu Cosm'a si altii, fiacare parte mai desemná câte doi oratori in sinodu. Din partea celoru pentru administratiunea comuna se desemnará Domnii: *Dr. Alesandru Mocioni si Vincentiu Babesiu*, ér din partea celoru pentru impartire se desemnara *Ioanu Popovicu Desseanu si Parteniu Cosm'a*.

A fostu siedinti'a in care s'a desbatutu acésta importanta cestiune, cea mai interesanta din tóte câte a tienu sinódele de pana aci, càci in ea s'a formatu punctulu de manecare spre binele si in florirea bisericeii nóstre nationale. Primulu oratoru, carele a vorbitu la acésta in sinodu a fostu *Dr. Ales Mocioni*. Atátu agerimea spiritulu câtu si oratori'a eminenta a acestui barbatu mare a ingrigitu multu partea ce pledá pentru impartire, dar luandu apoi cuventulu *Ioanu P. Desseanu*, prin o vorbire de dóue patrare de óra, analiséza cestiunea din punctu de vedere alu practicabilitatii, si refrange motivele aduse de *Dr. Mocioni* pentru administratiunea comuna la Timisiór'a. A mai vorbitu *Dlu Babesiu si Cosm'a*, apoi dupa desbaterile acéste punanduse treb'a la votare secreta, cu maioritate de voturi s'a hotaritu ca: fondurile se se imparta dupa numerulu sufleteloru intre ambele diecese, Aradu si Caransebesiu.

Acésta a fostu cestiunea cea mai importanta dintre tóte câte s'a ventilatu in sinodu pana acuma. Siedintiele sinodali inca nu s'a inchieiatu si mai asteptamu rezultate in multe cause, ce privescu interesele nóstre si ale bisericeii si din alte puncte de vedere. Pana eri s'a censuratu numai raporturile dela plenulu consistórieloru, reportulu epitropiei provisoria a fonduriloru, si reportulu dela senatele bisericesci. Unu incidente neplacutu a aparutu alaltieri in sinodu; cinci membrii epitropiei provisorie, alesi din partea acestui sinodu si-a datu demisiunea, avendu sinodulu eri se suplinésca locurile lor prin alegerea altor'a.

Preste totu altcum, lucrarile sinodali au decursu si decurgu in armoni'a si ordinea cea mai buna. Intre dispuetiunile aduse pana aci mai insemnata este modificarea decisulu sinodalu din anii trecuti cu privire la calificatiunea teologiloru. Lips'a de preoti in cele mai multe parti ale diecesei este destulu de invederata. Astfelu ca poporulu se nu remana fora pastori sufletesci, au trebuitu negresitu, ca pentru parochiele serace la cari nime dintre cei cu 8 clase nu se resolvescu, se se admita in teologia si teneri cu calificatiune mai pucina; in sa de aici nu este iertatu a deduce o regula generale pentru toti. Cunoscendu noi bunele intentiuni si viu'a interesare a archipastoriulu nostru, facia de poporulu seu credintiosu, suntemu depli-

nu incredintiați, că prin această dispunere luminarea și bunăstarea poporului intru nimicu nu va fi alterată.

Ca publicul nostru se aiba unu conspectu detaliat despre lucrările sinodali cu numărul viitoriu vom începe publicarea tuturor actelor în testul lor autentic.

N.

Invetiamentulul poporalu.

(Privire generale.)

Intrég'a vieții sociale este o țesătură de corelațiuni. Nu este o singură stare socială, care nu ar stă în strinsă legătură cu altele și prin aceste cu intrég'a vieții. Pretutindenea starile și urmēja, se conditioneaza ori se denega un'a pe alt'a. Pana unele ori câtă de izolate, ele au iniriure determinatorie asupra cursului organic al vietii. Numai lips'a de destulă petrunde ne face se le izolăm ori se cercăm raportul lor către vietă unde elu nu este.

Acăsta legătură nici într'o parte a vietii nu este mai strinsă decât între *trebuintie* și *medilócele de satisfacere*. Este deadreptul imposibil a gândi la un'a, foră a cuprinde în gândul nostru și pe cealaltă.

În vietă a omului singuratecu nu este nimicu mai veditu decât această legătură. Intrég'a vietă individuală nu este decât unu siru de trebuintie și satisfaceri.

Vietă a socială este intru tóte mai complicată. În trinsa și legatură între trebuintie și medilócele de satisfacere este mai ascunsă. Din acea, că noi nu o vedem, de felu nu urmēja însa lips'a ei. Ea în tóte vremile a fostu. Chiar și societatea numai prin acea a fostu provocată, că ómenii sentiau trebuintă de convietuire ori trebuintă de a se spriginii unii pe alții.

Ori câtă de ascunsă ar fi indeobște această legătură este o parte a vietii, unde ea ni se vedesce pe deplin. Invetiamentulul poporalu. Incercările zedarnice, care s'au facutu pentru dezvoltarea forșată a acestui invetiamentu, incercările ce s'au facutu pentru a-lu pune acolo, unde lipsescu pentru elu premisele sociale, și numai pucinu dezvoltarea lui grabită, după-țe aceste premise a fostu date ne impun convingerea, că *numai mesur'a trebuintelor hotaresce asupra dezvoltării atâtă intensive câtă și extensive a invetiamentului*. S'a dezvoltatu invetiamentulul poporalu, unde a fostu trebuintă de elu; — era unde nu nici s'a ivitu, a lipsitu trebuintă.

Aici intimpinăm o parere opusă, — parerea de predilectia a celor mai multi „romani inteligenti“. Cu deosebire „romanilor inteligenti“ li place a sustiené, „că în tóte timpurile și pretutindenea a fostu necesaria.“ — Ei da! se admitemu că ea a fostu „necesaria.“ Ni se pune înse întrebarea; — cum potea lipsi atâtă vreme ce a fostu „necesaru“? Ori „necesaru“ este și ea, după placu ori conventi'a pote lipsi ori nu pote lipsi? Cum eră cu potintia, că ómenii se aiba secolii întregi trebuintă de invetiamentu poporalu, foră ca se lucreze câtă-si de pucinu pentru satisfacerea acestei trebuinte? Ori omulu pote avé și trebuintie, pe care nu este aplecatu a le satisface?

Purcediendú din această parere, „poporul romanu“ adeca „*prostimea*“¹⁾ (terminu usitatu la „*inteliginti*“) nesmintitu are o „*mare necesitate*“ de invetiamentu. Cum de zelulu său de a satisface această „*mare necesitate*“ este atâtă de micu?

Ori trebuintă nu este „necesitate“, ori parerea „romanilor inteligenti“ contine o contradicere; ori minte vietă a socială, ori ratecescu „romanii inteligenti.“ Un'a ori alt'a si mai potrivită cea din urma.

¹⁾ De altmintelea eu am vedintu advocati fôrte „*prosti*“ și „*prosti*“ fôrte „*inteliginti*.“

Dar frésca este ratecirea „*inteligintiloru*“ nostri. Omulu voindú se mesure lumea, totdeauna se ié pe sine însu-si de mesura. În deobște judecatile ómeniloru sunt subiective; numai pucini ómeni și numai ajunsi la unu anumitu stadiu al dezvoltării sufletesci sunt capabili de a judeca obiectiv. N'avem dar se ne mirăm deca indeobște, judecându asupra vremiloru trecute ori a altor ómeni, ómenii punu și pe alții în acela-si siru de idei ori afecte, în care se afla însi-si. Simtiendú trebuintă de invetiamentu poporalu „*inteliginti*“ nostri sunt aplecati a sustiené, că și ómenii din vremile trecute trebuie se fi avutu ori „*prostimea*“ română de adi trebuie se aiba această trebuintă.

Se sustiene ast'a cu atâtă mai multu, încátu nime nu pote trage la îndoiéla, cumca invetiamentulul este „*folositoriu*“ încátu avem trebuintă de elu. Folosirea nu este decâtă satisfacerea unei trebuinte.

Este înse unu lucru nemțescu în combinarea de idei a „*inteligintiei*“ nostre. Candú vede, că parerea combatută aici, în faci'a faptelor, ce se petrecu în vietă nu pote fi sustienută, ea recurge la o portie: *la trebuintele latente*. Ar avé adeca se fie două categorii de trebuintie: *trebuintie* sentite și *trebuintie* latente, adeca *trebuintie*, pe care ómenii le au, și *trebuintie pe care ei numai ar trebui să le aiba*. Ei bine! dar ce mai este și ast'a? — O nouă editia a „*drepturilor naturale*“, pe care „*le avem de la mosi și stremosi*“, *le reacuirăm prin nascere*“, *facu o parte constitutivă a firei nostre umane* — și totuși nu le eșecută. — *Trebuintie latente*: — focu, ce nu arde, viforu, ce nu se misică, tunetu, foră sunetu. „E flamendú Pinteá foră ca să-i fie fómă“.

Să lasăm bazaconiile nemțesci și să ne coborim la întieptiunea „*prostimei*“ nostre. Prin coborire ne vomu aflá ridicati la o înaltimé, în care domnesce adevérulu, acestu felu al judecării neprefacute.

„*Pune-i fómă în cumanacu; n'o pórtă de nu-i voinicu*“, dice proverbiulu românescu.

Pe câtă de nepretintósa este form'a acestei *vorbe betranesci*“, pe atâtă de greu fondulu de adevér, ce ea cuprinde. Într'unu singuru proverbiu este plamaditu unu întregu sistem de judecati puse pe temelii neclatinat. În îndelungat'a sa vietuire, poporul romanu neincetatu a observatu o lege nestramutată după care trebuie să se îndrepte: mancă numai candú eră flamendú; dormiá numai candú ilu coprindeá somnulu; se îmbracă numai după-cum îi cereá inim'a; și-cladeá o casa numai candú și numai precumu o doriá; — în tóte se îndreptá numai după aplecarile sale firești. Și apoi observa și cumca nu numai elu, ci toti ómenii lucréza astfel; fiesce care pentru sine și cu toti împreună. Foră vite, foră oi și foră turme n'a vedintu pastoriu. Puneá lumea elpotu la biserică numai candú ómeniloru li trecea prin fire, și nime nu batea „într'o ureche“, candú nu eră primejdia. Moșiculu umblá debelatu și voiniculu cu capulu pe susu; babele stau la vorba, ér' fetele mari se insirau la jocu cu flacăii. Vedintu tóte aceste, romanulu si-a disu: „Cine-si pune fómă în cumanacu, acel'a o pórtă, ca-mandru de ce-e, fudulu de voinicu!“

Cine nu are mandri'a voiniculu, privesce fómă ca unu lucru de prisosu ba chiar lucrú, ce se împotrivesce cu firea lui. Lucruri, care potú satisface o trebuintă, pe care noi n'o avem, pentru noi n'au nici folos, nici valóre. „*Banile pléva în pung'a prostulu*.“

Dar se discutăm „*ad rem*“ cu țierannulu romanu.

Iam facutu scóla; i-am pus dascalu; — am pus chiar și pedépsa pentru parintii care nu-si trimittu copii la scóla.

Și apoi?

Visitandu scól'a, aflamu copii la lucru — in campu, in délu. — numai in scóla nu.

„Ei, bine! domnule, — raspunde plugariulu, fiindu in urma interpelatu. — *N'are se fie popa din elu; invetie plugaritulu, cá din plugaritu va traí*“.

Aici incéta tóta discutarea.

„*Cine-e popa scie carte*“, — pentru-cá fora de carte popa nu va poté sè fie. Plugariulu scie plugari, cáci din aceea traiesce. — *Candu inse saténulu va senti*, cá si carte trebuie sè scie, *pentru ca sè póta traí dupa-cum i cere inim'a*, — atunci nu numai si-va trimite copii la scóla, — dar' elu va face scóla elu va platí dascalu si vorbele in ventu vor incetá.

Decátu tocmai a nóstra viétia nemicu nu combate mai ageru parerea, ce deasemenea tocmai la noi predominéza. Pentru aceea a fostu de folosu, ca inainte de tóte cu acésta viétia sè o confrontamu. Slabita apoi prin acésta confrontare, cu atátu mai neaperatu va trebui se cadia pe deplinu in facia cu trecutul.

(Va urmá)

„Describtiunea globului terestru“

este titlulu unui opu de cuprinsu etnograficu, fisicu si statisticu, ce s'a pusu sub presa in Gratiu; pana acum a aparutu primul fasciculu. Opu e impartitu in dóue tomuri, fiacarele continendu diece fascicole cu trei carthe anecse. Pretiulu este la intregu opulu 20 fl. v. a. séu 50 cr. fascicolulu, si se póte capetá numai la autore, Dlu Alesandru Bujoru. Pentru a cunósce mazeri'a despre care tractéza autorele in opulu seu, ni luamu voia a publicá pucinu din introductiunea lui:

I.

Titlulu acestei carti este destulu de explicitu; elu determina chiarainte scopulu acestei scrieri: a descrie globulu terestru sub cele mai importante raporturi, éca tem'a ce mi-am propusu. Ce semnifica Globulu Terestru, (objectulu acestei scrieri)? Pamentulu, scientificaminte globus denominatu pentru form'a lui, rotunda. Se dice globu terestru, pentru a nu fi confusu cu globulu celestu. Describtiunea Globului Terestru si Geographi'a sunt dóua determinatiuni identice: ambele aludu la o sciintia care ne invétia a cunósce pamentulu ce abitam si generulu umanu cui apartinemu. Am preferitu prim'a determinatiune pentru-cá este mai precisa si mai romanésca, decâtu geographi'a, terminu grecu si pré-vagu.

Dominiulu acestei importante sciintia a fostu la inceputu fórtu restrinsu; elu s'a latitu in proportiunea in care au progresatu sciintiele si descoperirile. Actualminte acestu dominiu este fórtu vastu, de aceia exige describtiunea globului terestru concursulu mai multoru sciintie ausiliare precum: Etnografi'a, Istori'a, Astronomi'a, Statistic'a, Antropologi'a etc. Acésta sciintia necesarie unei geographii complete nu-i sunt nici-decum necesarie: fiecare din ele are o sfera propria, definita: tóte consultate combinate si reunite constituiescu o enciclopedia sistematica sciintieloru geografice. Armoni'a intra aceste sciintie este perfecta; in sensu figuratu, unu cadru de geographia astufeliu compilatu, se póte asemená unui tablou de mosaicu.

Pentru a descrie globulu terestru sub cele mai importante raporturi recurgu, precum disaiu mai susu, la diverse sciintie afine: geografi'a (propriamente disa) istori'a politica, statistic'a si etnografi'a sunt cele indispensabile. Intentiunea mea este: a oferí publiculu romanu unu cadru completu a cunoscintieloru geografico-politice; si nu am alta pretensiune decâtu a contribui la divulgarea sciintieloru practice, decisamente utile fiecarui omu instruitu. Eu credu a poté superá tóte dificultatile ce mi se opunu, si speru a realisá discretulu scopu ce mi-am propusu, candu am decisu publicarea acestei scrieri.

II.

Fiindu cá am afirmatu cá, spre a descrie globulu terestru in unu modu completu, am indispensabila trebuintia de concursulu a patru sciintie speciale, convine a defini, nainte de a intrá in materia, dominiulu fiecarei din aceste patru contribuente, si agregarea loru in acestu cadru: éca definitiunile respective, si relativulu modus procedendi:

Geografi'a in concretu, ne presinta pamentulu, mai antaiu ca corpu facendu parte din universu si ne invétia legile dependintiei lui de celelalte corpuri ale sisteméi solare, instruindune totudeodata si asupra movimentulu, forme, dimensiuni si a positiunei acestui corpu; pe urma geografi'a ne areta distributiunea elementeloru constituente, apa si tíera, si se ocupa in fine de plastic'a suprafatiei pamentulu: in partea prima este geografi'a astronomica, séu si matematica, in a dóua parte, este geografi'a fisica, in functiune.

Dupa parerea mea, aceste sunt limitele preste cari geografi'a nu póte trece fora de a esi din sfer'a ei. Pamentulu ca planetu, si fisic'a pamentulu, éca objectulu sciintiei geografice. Este eronea opiniunea acelor'a cari atribuiescu sciintiei geografice primatululu asupra mai multoru sciintie precum: istori'a naturala, antropologi'a, statistic'a, etnografi'a etc.

Ceea ce este esactu, este opiniunea imortalulu Malte-Brun care dice: Geografi'a, nu este ea sor'a istoriei? Déca una domina toti secolii, ceialalta nu imbratosiéza tóte locurile? Si acésta describtiune a globului, nu este ea intimamente legata cu studiulu omului, cu celu alu moravuriloru si ale instutiuniloru? Nu ofere ea tuturor sciintieloru politice informatiuni pretiöse: diverseloru branuri ale sciintiei naturale, nu este ea unu completamentu necesariu? Chiar literaturéi, nu procura acésta sciintia unu vastu tesauru de sensatiuni si de imagini?

„Monitorulu Oficiale“ publica o scrisóre adresata de M. Sa Domnulu catra primulu Ministru D. Lascaru Catargiu. Prin acésta scrisóre se exprima, atátu din partea M. Sale Domnului cátu si a M. Sale Dómnei, cele mai vii sentimente de multamire pentru unanimile manifestari de intristare si compatimire isbucnite din inimile romaniloru, fora distinctiune de stare si de opiniuni politice, la vestirea durerosei incetari din viétia a multa regretatei Domnitie Mari'a. Noi reproducemu acésta scrisóre, resumatu alu simtiriloru celorlu mai duiöse si nobili pe care o inimá parintésca, sdrobita de durere, le póte exprime. . . Si suverani si poporu, confunda impreuna lacremile si durerea loru.

Iéta scrisórea:

Domnului Lascaru Catargi, presedintele consiliulu de ministri.

A totu-puterniculu a mutatu din acésta lume de suferintie pe singurulu si duiosu iubitu nostru copilu. Déca ar mai fi fostu nevoia a ne incredintiá de dragostea tiei catra noi, apoi nimicu altu nu ne va putea dovedi mai multu ca aceste dureröse dile, in cari simtiementele de compatimire sincere ale tuturoru ne au fostu ca o mangaiere in adenc'a nóstra jale.

In asemenea imprejurari, simtu unu indemnu puternicu a spune tiei mele cá asemenea precum dens'a m'a spriginitu cu iubirea ei in momentele cele mai grele ale vietiei mele, asemenea si eu me voiu silí a i întórce cu prisosu binele care mi l'a facutu.

Amintirea cea mai dulce, pe care repausat'a nóstra fica ne a lasatu ca unu scumpu odoru, este nemarginitulu ei amoru care erá atátu de viu încátu chiar la frageda'i versta, in cea dintai departare in strainatate, ea se simí cuprinsa de dorulu tiei.

Legea copilei nóstre, limb'a ce ea vorbiá, a dobanditu o nóua santientia pentru noi, cáci fiacare cuventu romanescu ni va fi de aci inainte unu resnetu alu acelu glasu, pe care nu'lu vomu mai audi pe pamentu.

S'a ruptu in cerculu restrinsu alu familie nóstre cea mai duiósa legatura, inse o legatura mai taré ne unesco acum cu famili'a nóstra cea mare: poporulu romanu, care impreuna cu noi plange copilulu nostru si alu seu.

E o sacra detoria, pentru Dómna si pentru mine, de a areta fiacarui'a si tuturoru din adenculu mahnitei nóstre inimi parintesci recunoscinti'a cea mai ferbinte, rugandui a inaltá impreuna cu noi rugi catra a totu puterniculu ca sè ni dea taria si rabdarea de cari avemu nevoia in incercarea la care elu ne a supusu.

CAROLU.

Duminec'a Pasciloru, 31. Martiu, 1874.

VARIETATI.

□ Luni sér'a dupa duminec'a Tomoi tenerimea clericala a datu a dóua prolegere publica in anulu acest'a, esecutandu urmatoriulu programu: 1. „Sunotu“ piesa esecutata de „corulu vocalu. 2. „Cuventu de deschidere“ rostitu de Georgiu Bugariu, clericu de cursulu III. si subpresedintele societatii. 3. „Pung'a mea“ de Georgiu Sionu, dechiamatiune de Georgiu Popoviciu,

clericu de cursulu II. 4. „Despre viéti'a sociale cu privire la diferitele asociari séu reuniuni“ discursu rostitu de Demetriu Cornea clericu de cursu II. 5. „Coron'a Moldaviei“ piesa esecutata de „corulu vocalu“. 6. Despre viéti'a romana moderna“ revista contimpurana, predata de Ioanu Rotisiu, clericu de cursulu II. 7. „Zorile“ piesa esecutata de „corulu vocalu“. 8. „Ii voi totu batjocori“ de Iosifu Vulcanu, dechiamatiune de Florianu Laz'a clericu de cursulu III. 9. „Paseric'a“ piesa esecutata de „corulu vocalu“. 10. „Cuventu de inchidere“ rostitu de Teodoru Pelle, clericu de cursulu III. Dupa incheierea prelegerei, a urmatu numai de câtu petrecerea de jocu, carea a tîenutu pana demaneti'a la 5 ôre, candu fiecarele se departà la ale sale ducendu cu sine suvenirile cele mai dulci.

* * O *fapta frumoasa*. Bravulu concetatiénu alu nostru *Georgiu Dogariu* voindu a vedé realizatu planulu seu de a zidí o casa pre loculu bisericii, din a carui venitu sè se sustiena biserica, preotimea si scólele nôstre rom. gr. or. din Aradu; in duminec'a Tomei a conchiematu pre mai multi locuitori rom. din cetatea Aradu la o conferintia, care s'a si tîenutu in aceea-si di dupa amédiadi la 4 ôre in localitatea DSale, consultandu si cercandu modalitatea pentru posibil'a zidire a edificiului de sub intrebare, cu care ocaziune Dlu *Georgiu Dogariu* prin o vorbire petrundietóre aretandu posibilitatea de a se infintia aceea-si zidire fora de nici o grotate pre calea contribuiei benevole, a cuceritu si indemnatu pre toti câti au fostu de facia dupa putintiele loru se contribuie la realizarea scopului salutaru, cari au si facutu la momentu urmatóriele oferte marinimóse:

1.	Dlu. Georgiu Dogariu	oferéza	100 mii de tigle in pretiu de	— — — — —	1600 fl.
2.	Dlu Mitru Dobreu	50 mii tigle	— — — — —	800 "	
3.	" Antonu Simonovicu	2, " " " " " "	— — — — —	32 "	
4.	" Mihaiu Ciobanu	10 " " " " " "	— — — — —	160 "	
5.	" N. Duschak	1 " " " " " "	— — — — —	16 "	
6.	500 cara de nasipu a 40 cr.	— — — — —	— — — — —	200 "	
7.	Dlu. Constant. Obercnezu	oferéza	— — — — —	100 "	
8.	" Demetriu Iorgovicu	" " " " " "	— — — — —	100 "	
9.	" Iosifu Dobreu	" " " " " "	— — — — —	100 "	
10.	" Alesa Moldovanu	" " " " " "	— — — — —	50 "	
11.	" Georgiu Munteanu	" " " " " "	— — — — —	50 "	
12.	" Georgiu Nemtiovu	" " " " " "	— — — — —	50 "	
13.	" Petru Popovicu	" " " " " "	— — — — —	50 "	
14.	" Arseniu Trifunasiu	oferéza	— — — — —	25 "	
15.	" Demetriu Roitanu	" " " " " "	— — — — —	25 "	
16.	" Georgiu Molnaru	" " " " " "	— — — — —	20 "	
17.	" Lazaru Mezinu	" " " " " "	— — — — —	20 "	
18.	" Georgiu Goronu	" " " " " "	— — — — —	10 "	
19.	" dt. Sabau	" " " " " "	— — — — —	10 "	
20.	" Teodoru Muscanu	" " " " " "	— — — — —	10 "	
21.	" Mica Mihailovicu	" " " " " "	— — — — —	10 "	
22.	" Tenerimea clericala	" " " " " "	— — — — —	77 "	
	Catra acést'a se mai adauga capit. biserici	— — — — —	— — — — —	4000 "	
	la oalta	7515 fl. v. a.			

= O *descoperire archeologica*. — Pe tiernulu marii Marmara s'a descoperitu de curundu fragmentulu unei colóne de marmora ornata cu bas-reliefuri ce represinta ómeni si cai. Se crede cà acestu fragmentu a facutu parte din colón'a lui Arcadiu, care a statu in picióre mai multu de 200 ani dupa caderea Constantinopolului, fiindu distrusa la finea secolului alu 17-a. Suprafaci'a sa intréga erá ornata cu bas-reliefuri ce representau victoriile lui Teodosiu celu Mare. Interiorulu colonei continea o scara pe care se putea sui pana la verfu. Se naréza cà distrugerea acestei colóne s'a facutu din caus'a plangerilor musulmanilor cari preindeau ca crestinii, prin midiloculu acestei scari, se suiau susu si priviau in interiorulu haremurilor si gradinelor loru.

= Educatiunea filorú Sultanului. Tóte informatiunile capetate asupra educatiunii filorú Sultanului actualu a Turciei sunt pucinu magulitóre pentru acesti juni principi. Mam'a lui Abdul-Aziz, Sultana Valida, care esercita o mare influintia asupra spiritului fiului seu si asupra afacerilor de Statu, a fostu mai nainta sclava; ea este de o ignorantia absoluta si cu idei marginite. Educatiunea principiloru fiindu supraveghiata de ea, nu mai e trebuintia se spunemu ca acést'a educatiune este fórté rea. Fiii Sultanului facu parte din armata dar in nisce conditiuni singulare. Celu mai mare, Iusuf Izzedin Effendi, in etate de 18 ani, este maresialu si comandantu superioru a unui corpu de armata; alu 2 a, Mahmud Djemil Eddin Effendi, in etate de 11 ani, este contra-admiralu; 3 a Mehemed Selim Effendi, in etate de 8 ani, este locotenentu de artileria; alu 4 a Abd-ul-Medjid Effendi, enu mai de 4 ani, cu tóte aceste se pregatescu a'lu numi oficieru. Nici unulu din adesti principi, de la maresialu pana la locotenentu,

n'a facutu studie, fie clasice, fie speciale; abia celu mai mare, comandantulu unui corpu de armata! scie a ceti si a scrie. Fiulu lui Abdul-Medjid, Murad Effendi, ereditarulu presumpativu, si fratii sei sunt tîenuti sistematicesce la o parte ca loviti de ostracismu. Nu li se dà nici o functiune, nu se bucura de nici una din onorile ce, in ori ce tíera sunt legate cu titlulu de membru a unei familii suverane; ei invetiasera mai nainte ceva elemente din limb'a franceza dar au intreruptu de multu studiele, si acumu traiescu in trandavia. Aceste obiceiuri a principiloru otoman: creaza tierei o situatiune plina de pericole, càci, ignorantia a fiindu generala printre ei, sultanulu care se suie pe tronul se grabesce a imita pe predecesorulu seu, dandu cursu liberu capricielorú sale.

Numerulu de facia din caus'a agendelorú sinodali n'a potutu aparé la terminu, dreptu rebonificare vomu dá in numerulu prosimu cuprinsu de o còla.

CONCURSU

1

pentru postulu vacante docentalu in comun'a Ianchahidu se deschide pana in 2 Maiu a. c. vechiu, candu va fi si alegerea.

Aspirantii la acestu postu, recúrsele sale cu propri'a mana scrise — adresate Onoratului Comit. paroch. in Ianchahidu — au a le asterne Inspectorului cerc. de scóle in Ianchahidu per Bega-Sz. György in comitatulu Torontalu, instruite conformu instructiunilorú Consistoriali; — acei recurenti, cari in diferite posturi docentali ca atari deja au servitu, de pretotindenea se si documentedie moralitatea sa nepetata, desteritatea in procedur'a docentale si in un'a din dumineci séu serbatori in faci'a locului a se presentá — déca e cu putintia — in biserica pentru cantarea rituala.

Comun'a in loculu emolumentelorú de pana acuma, la unu anu dà 99 fl. v. a. 4½ jugere pamentu aratoriu estravilanu; 30 chible grâu; 20 chible cucuruzu; 50 ft. saria; 12 ft. lumini; 2 orgii lemne tari de focu; si 4 orgii paie de focu; — dà docintelului seu ca relutu in bani gat'a salariu la unu anu sum'a rotunda de 400 fl. v. a. si cortelu liberu cu gradina intravilana. — Ér déca docintele ar retiené pamentulu scolariu estravilanu de 4½ jugere pentru sine: — atunci are bani gat'a la unu anu 350 fl. v. a. si carausii totu gratuite dela comuna pentru ducerea bucatelorú la o móra vaporale ori de apa totu la trei luui un'a carausia, si decumva bucatele nu se potu de locu maciná, atunci alta carausia spre readucerea loru; pentru cararea a loru 4 orgii de paie carausii câte se receru; pentru cümperarea bucatelorú cincii carausii la timpulu seu acomodatú: pentru aducerea lemnelorú de focu optu carausii. Mersulu distantie carausielorú gratuite se esitinde pana in invecinatele orasié ori sate in sensulu protocolului Comit. paroch. dto 13 Februariu a. c. de V. Consistoriu aprobatu.

Ianchahidu in 4 Aprile 1874 v. Comitétulu parochialu.

In contielegere cu inspectorulu cerc. de scóle, Ioanu Popovicu, porochu.

CONCURSU

1

pentru vacant'a parochia din comun'a Rip'a protopresbiteratulu Oradi-mari se escrie concursu.

Emolumintele impreunate cu acést'a parochia 14 jugere de pamentu arataru 180/ mesuri de cucuruzu sfermatu, dela tóta cas'a in locu de stóle 1 fl. v. a. intr'o suma de 180 fl. v. a.

Competintii pentru acést'a parochia sunt avisati a-si substerne recursurile sale adresate comitetulu parochialu la protopresbiterulu tractualu Simeonu Bic'a in Oradea-Mare pana. in 28 Aprile a. c. candu se va efectui alegerea.

Rip'a in 2 Aprile, 1874. Comitétulu parochialu:

In contielegere cu protopresbiterulu tractualu, Simeonu Bic'a.

CONCURSU.

2

Pentru vacant'a parochia din Comun'a Chiraleu protopopiatulu Luncii, se deschide concursu pana in 23 Aprilie st. v. candu va fi si alegerea.

Emolumintele sunt 24 jugere pamentu aratoriu, dela 100 de case câte un'a vica de bucate, stólele indatinate, o jumatate dí de lucru, cortelu liberu, si gradina intravilana. —

Doritorii de a ocupá parochia acést'a vor avea recursurile sale bine adornate pana in 19 Aprilie st. v. ale trimite la protopopulu tractualu in Oradea-mare

Chiraleu in 27 Martiu 1874.

Comitétulu parochialu

in contielegere cu mine Gavrilu Netsu protopopulu Luncii.